

Bediüzzaman'a göre dünya birliği (Evrensel Birlik)

“İki cihanın rahat ve selâmetini iki harf tefsir eder, kazandırır: Dostlarına karşı mürüvvetkârane muâşeret ve düşmanlarına sulhkârane muamele etmektir. (Mektubat, Sayfa: 258)

GİRİŞ

Günümüzde dünyanın küçük bir köy haline gelmesi ile birlikte insanlığın barışık ve mutlu yaşaması âciliyet derecesinde önem kazanmıştır. Bediüzzaman'ın, bundan yaklaşık yüz sene önce “sulh-ı umumi” diye ifade ettiği dünya barışı konusundaki görüşlerinin önemi henüz yeni anlaşılmaktadır. Bu, tarihin gelişim süreci içinde geleneklere, değerler penceresinden değil de, ırkçılık ağırlıklı ulusalcılık konseptinden bakanların hâlen anlayamadığı bir durumdur.

Çatışmayı çağrıştıran yorum ve yaklaşımlar yerine, iletişim ve bilim teknolojilerinin gelişim trendine paralel olarak yaşadığımız bilgi çağının gereği evrensel birlik yaklaşımları, medeniyetler buluşması için artık bir mecburiyettir. Evrensel birlik için evrensel akla ihtiyaç vardır. Evrensel akıl ise, kâinatı büyük bir insan ve insanı da küçük bir evren olarak yaratan Yaratıcının Kur'ân olarak gönderdiği akıldır. Bu akıllı Bediüzzaman kısaca; “İnsaniyet-i Kübra olan İslâmiyet” olarak tanımlar. Kur'ân'ın asrımıza bakan yorumuyla Risâle-i Nur, İslâm'ın değerleri ile bütün insanlığın buluştuğu evrensel değerlerin ortak buluşma noktalarını göstermektedir

İNSAN VE İNSÂNÎ DEĞERLERİN OLUŞTURDUĞU DÜNYA BİRLİĞİ KAVRAMI

Allah-kâinat-insan paradigması, insânî değerler

Risâle-i Nur'un dünya birliği konsepti, Kâinatı Allah'ın yarattığı muntazam ilâhî bir sanat eseri olarak ifade ve iz'an etmesidir: “Tabiat, Allah'ın san'atı ve şeriat-ı fitriyesidir. Nevâmis ise, onun meseleleridir. Kuvâ dahi, o meselelerin hükümleridir.” (İşârâtü'l-i'câz - Bakara Sûresi, Âyet: 23, 24 - s.1218)

Bediüzzaman'a göre tabiat, tab' olunan büyük bir kitaptan ve bu büyük kitabın dile getirdiği yazılı olmayan, ama her an gerçekleşmekte olan “yaratılış kanunları”ndan başka bir şey değildir. Bu yaratılış kitabının müellifi Allah'tır. Misafir olarak gönderilen insanın yeryüzündeki misyonu ise; “...her bir misafir, gözünü açıp baktıkça görür ki: Gayet keremkârâne bir ziyafetgâh ve gayet san'atkârane bir teşhîrgâh ve gayet haşmetkârâne bir ordugâh ve talimgâh ve gayet hayretkârâne ve şevk-engizâne bir seyrangâh ve temâşâgâh ve gayet mânidarâne ve hikmetperverâne bir mütalâagâh olan bu güzel misafirhanenin sahibini ve bu kitab-ı kebîrin müellifini ve bu muhteşem memleketin sultanını tanımak ve bilmek için şiddetle merak...” etmektir. Bu Kâinat kitabından insana “...en başta göklerin nur yıldızıyla yazılan güzel yüzü görünür. 'Bana bak, aradığını sana bildireceğim.' der.” (Ayet-ül Kübra, s.1)

İnsan, Kâinat içindeki yeri ve anlamı üzerine düşünen, var oluş meselesini çözümlemiş, yaratılış amacını tam anlamış, başta kendi varlığı olmak üzere topyekün varlık dünyasına anlam katan ideal bir prototiptir. Said Nursî'nin ifadesiyle Allah'ın yeryüzündeki halifesi, varlıkların boyun eğdiği; meleklerin secde ettiği, ilk insanın şahsında mânâsını bulan insandır: "İnsanın pek yüksek bir kıymeti olmasaydı, semavat ve arz onun istifadesine muti ve musahhar olmazdı. Ve keza, insan ehemmiyetsiz olsaydı, mahlûkat onun için halk edilmezdi. Eğer insan ehemmiyetsiz ve kıymetsiz olsaydı, o vakit insan, mahlûkat için halk olunacaktı. Ve keza, insanın Hâlıkı yanında mevkii pek büyük olduğu içindir ki, âlem-i dünyayı kendisi için değil, beşer için, beşeri de ibadeti için halk etmiştir." (İşârâtü'l-İ'câz - Bakara Sûresi, Âyet: 29 - s.12)

Bediüzzaman Said Nursî'ye göre ideal bir dünya birliğine giden süreçte ilk aşama, gerçek anlamıyla "insan"ın kendi mânâ cevherini keşfederek yaratılış hakikatinin sırrını, kendi dünyasında anlaması ve gerçekleştirilmesidir.

Kâinatın insan için yaratılmış olduğunun farkına varma bilinci

İnsan, Kâinatın merkezinde yaratılmış ve Kâinat, insana hizmetkâr edilmiştir. Kur'ân'ın tarifine göre; yeryüzü, insana rahat edeceği bir döşek, huzur duyacağı bir beşik gibi yaratılmıştır. Güneşe insanın bir lambası, bir sobası olma vazifesi verilmiş, yıldızlar kandiller hükmünde, gecenin karanlığında, insana ikram edilmiştir. Havasıyla, suyuyla, toprağıyla, her an ahenkli ve dengede tutulan bu Kâinat, insan için bir hizmetkâr, bir binek, bir döşek, bir sofraya, bir çarşı-yı âlemdir. İnsan için saray gibi döşenmiş, süslendirilmiş ve hizmetine verilmiştir. Kâinat sarayının sofralarında, insan iştahsız da bırakılmamış, tüm sofralardan istifade edebileceği, sınırsız bir ihtiyaç verilmiştir.

Kâinatın insan için yaratılmış olması, ortak hareket etmenin ve insanlığın refahı için ortak değerler üretmenin gerekli olduğunu göstermektedir. Birleşmiş Milletler Rio Deklarasyonu'nda; "İnsanlar devam ettirilebilir kalkınma kaygılarının merkezindedir" denmesi bu gerçeği açıkça teyit etmektedir.

Evrensel değerler ile ahlâkî değerlerin birleştirici rolü

Ahlâkî değerler, insana yapılması, gerçekleştirilmesi gereken ahlâkî eylemi gösteren, insana yükümlülüğünü, görev ve sorumluluğunu hatırlatan ilkelerdir. İslâm'ın âhlak esasları, evrensel zenginliğe ve yeterliliğe sahiptir. Ahlak kavramının bireyler ve toplumlar üzerindeki düzenleyici rolü, evrenselleşmeyi ve evrensel bütünlükte hürriyetlerin yaşanmasını doğurmaktadır. Ahlâkî değerler ile umumî kabul görmüş toplumsal değerler "evrensel pota"da bütünleştirildiğinde, "dünya birliği" adına büyük katkılar sağlanacaktır.

Hürriyet ve demokrasinin etkin işleyişi

Hürriyet ve demokrasi, dünya birliğinin tesisinde mutlak zaruret ve tartışılmaz bir gerçektir. En küçük toplum birimi ailenin ve en büyük uluslar arası birlikteliklerin tamamının mayası, demokratik yaşama biçimidir. Hürriyet ve demokrasi birbirinden ayrılmayacak evrensel değerlerdir. Birinin yokluğu, diğerrinin uygulanabilirliğini de yok etmektedir. Evrensel birlik anlayışının sürdürülebilirliği, her iki kavramın bütün dünya üzerinde birlikte uygulanması ile gerçekleşecektir.

Bediüzzaman Said Nursî, hürriyet ve demokrasinin önemine, yaklaşık 100 yıl önce te'lif ettiği eserlerinde; "Asya'nın ve âlem-i İslâmın istikbalde terakkîsinin birinci kapısı meşrûtiyet-i meşrua ve Şeriat dairesindeki hürriyettir." (Beyanat ve Tenvirler, s: 53) değinmiştir. Bütün iyilik ve güzelliklerin kaynağının hürriyet, bütün kötülüklerin ve çirkinliklerin kaynağının da istibdat olduğuna dikkat çekmiştir.

Hürriyet ve demokrasinin temelini meşveret oluşturmaktadır. Bu da Kur'ân'ın emridir. Demokrasi ve meşveret, ülke ölçeğinde olduğu gibi dünya ölçeğinde dahi birliğin temin aracıdır.

Kültürler arası diyalog ve iletişim

Kültürler arası diyalog, farklılıkları bir zenginlik olarak görmekten geçer. Bütün dünya insanların hayat biçimlerinin tek tip olması mümkün değildir. Dünyadaki turizm hareketinin en etkin motive edici unsuru, farklı kültürlerdir. Farklı kültürler, insanların merakını cezp etmekte, her türlü sosyal, ekonomik hareket ve paylaşımlara vesile olmaktadır.

Dil / Lisan

Dil ve lisan, insanlar ve uluslar arası iletişim ve birlikteliği sağlamanın da en önemli aracıdır. Uluslar arası ilişkilerde ve diplomaside bir lisanda buluşulması ve ilişkilerin en geniş şekliyle pratiğe yansması birlik ruhunu güçlendirecektir. Bu birlik, dostluk ve kaynaşma da üst düzey diplomatik münasebetleri etkileyecektir.

Spor

Sporun dünya birliğinin sağlanmasındaki payı tartışılmaz. Spor organizasyonlarında müsabakanın getirdiği taraf olma duygusu, temel insanî ve ahlâkî değerler penceresinden bakıldığında dostluğu pekiştirecektir.

2002 yılında dünya futbol şampiyonasının final maçlarının birinde, Türkiye-Güney Kore karşılaşmasında, Türkiye Güney Kore'yi kendi sahasında yenmişti. Güney Koreli seyirciler kendi takımları kadar hatta daha çok Türkiye takımını alkışlamışlar, büyük bir Türk bayrağını çıkararak en güzel toplumsal centilmenlik ve dostluk örneği sergilemişlerdir. Bu manzara dünya kamu oyu ve spor tarihinde birlikteliğin en güzel örneği olarak hafızalardadır.

Müzik

Güzel san'atlar arasında yer alan müzik, en geniş anlamda kullanılan evrensel dil ve insanlığın buluştuğu pozitif ve estetik bir iklimdir. Kültürel dokunun en önemli bir unsurudur. Nota denilen semboller, milletler ve toplumlar arası iletişim dili olarak kabul edilmiştir. Kalplerin birlikteliğinin aracı olan müzik, evrensel boyutta da birleştirici etkiye sahiptir.

Medeniyetler çatışması yerine medeniyetler buluşması

Bediüzzaman Said Nursî'ye göre günümüzde dünya birliğinin temini, kökleri müteal bir kaynaktan beslenen değerlere dayandığı oranda mümkündür. Böylesi bir dünya birliği konsepti, medeniyet tanımlama ve algılamasında aşağıda belirtilen beş olumsuz karakterden arındığı müddetçe gerçekleşme ve yaşama imkânına sahip olacaktır. Dünya birliğinin gerektirdiği medeniyetler yorumlamasında karşılaştırmalı bir tanımlama sistematiği getirmiştir:

“Kur'ânın emrettiği medeniyet ise, noktaî istinadı kuvvete bedel haktır ki, şe'ni adalet ve tevazündür. Hedefi de menfaat yerine fazilettir ki, şe'ni muhabbet ve tecazüptür. Cihetü'l-vahdette unsuriyet ve milliyet yerine rabita-i dinî ve vatanî ve sınıfidir ki, şe'ni samîmî uhuvvet ve müsalemehet ve haricin tecavüzüne karşı yalnız tedafüdüdür. Hayatta düstur-ı cidal yerine düstur-ı teavündür ki, şe'ni ittihat ve tesanüttür. Cazibedar hizmeti heva yerine Hüdadır ki, şe'ni insaniyeten terakki ve ruhen tekâmüldür.”

Buradan anlaşılıyor ki, medeniyetler buluşmasına vesile olacak evrensel ölçekteki yaklaşım, hak, adalet, muhabbet, yardımlaşma ve Hüda olarak belirtilen imanlı fazilettir.

Barışçı yaklaşımlar

Bediüzzaman Said Nursî dünya barışına şu veciz ifadesi ile ölçü getirmiştir:

“İki cihanın rahat ve selâmetini iki harf tefsir eder, kazandırır: Dostlarına karşı mürüvvetkârâne muaşeret ve düşmanlarına sulhkârâne muamele etmektir. (Mektubat, Sayfa: 258) Evet, hakikat ve maslahat sulhtur.” (Şuâlar, sayfa , s: 418)

Bu ölçüye bütün dünya milletlerinin uyması halinde güzel sonuçlar vereceği muhakkaktır.

Milletlerin empatisi

Bireylerin empati yapması gibi, milletler ve toplumlar da empati yapmaktadırlar. İletişim kanallarının artışıyla birlikte, Afrika'nın en ücra köşesindeki bir çocuğun acısı, New York'un en popüler semtinde oturan dolar milyarderini artık rahatsız etmektedir. Çünkü, “Yüz aç adamın huzurunda kemal-i iştiha ile yenilememektedir.” sözü bunu ifade

etmektedir. Görüldüğü üzere iletişim etkileşimi sonuç vermektedir. “Bana ne, neme lâzım, başkası düşünsün” gibi istibdat yadigârı düşüncesizlikler, insanın kendini keşfiyle birlikte çöpe atıldı. Ülkeler kendi yerellikleri içinde ve uluslar arası alanda oluşturdukları sivil toplum örgütleri aracılığıyla empatinin zirvesine çıkmışlardır. Bir insanın kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması gibi, toplumlar ve uluslar da aynı empatiyi güçlendirmektedir.

“Savaşa hayır, barışa evet” diyen, masum insanların ölümünden acı çeken toplumların, empatinin zirvesine doğru yürüdüklerini göz ardı edemeyiz. Görüldüğü gibi, ulusların empatisi, dünya birliğinin en kuvvetli sebeplerinden birisidir.

Tabiî afetlerde koordinasyonların etkisi

Tabiî afetlerin boyutu ve maliyeti bir devletin imkânlarını aşabilmektedir. Boyut her ne olursa olsun meydana gelen zarar, ziyan, bireysel ve toplumsal travmaların etkisini hafifletmeye yönelik acıların paylaşımı, evrensel birliği zorunlu kılmakla beraber birlik bilincini de geliştirmektedir. Ülkemizde ve komşularımızda meydana gelen büyük deprem felâketleri sırasındaki yardımlaşma faaliyetlerinin derin husûmet duygularını dostluk atmosferine dönüştürdüğünü yakın geçmişte yaşadık.

İnsanların ortak değerleri, “rikkat-i cinsiye” tabir edilen acıma, şefkat, merhamet, acıma duygularının tezahürleri evrensel duygu paylaşımıdır. Yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik kurulmuş olan bütün organizasyonların evrensel birliğin göstergeleri olduğu açıktır.

Bediüzzaman’a göre dünya birliği (Evrensel Birlik) – 2

Kalkınmış medeni ülkelerin, sömürgeci politikalarla geri kalmış ülkelerin kaynakları üzerinde gelişen ekonomileri de, gelişme sınırına dayanmıştır. Ekonomilerin temel parametreleri olan arz-talep dengeleri arz yönünde doyum noktasına yaklaşmıştır. Yeme-içme gibi temel ihtiyaçlarını karşılama sorunu yaşayan ülkeler, talep yönünde olumsuz bir parametre oluşturmaktadır. Bundan dolayıdır ki, kalkınma süreci bütün ülkeleri ve insanlığı kapsayan bir yaklaşımı gerektirmektedir. Dünya ölçeğinde ekonomik ve ticarî hareketlerde evrensel ortak değerler ve kriterlerin uygulanması, birlik bilincine katkısı olacak önemli bir olgudur.

ULUSLARASI İŞBİRLİKLER

Devletler ve milletler arası işbirliği olarak kurulmuş siyasi ve meslekî organizasyonlar, kuruluş amacına göre işlediğinde dünya birliğinin gerçekleşmesinde önemli etkinliğe sahiptirler. Birlikteliğin bozulması, kuruluşların amaçlarından sapmalarından ve ortak değerlerin ihlalden kaynaklanmaktadır.

Ulusla rarası siyasî, askerî, ticarî ve meslekî müşterek organizasyonları Bediüzzaman gayet net ve açık bir şekilde tasvip ve teşvik etmiştir. 24 Şubat 1955 tarihinde imzalanan CENTO antlaşmasını zamanın Cumhurbaşkanı’na mektup yazarak tasvip ve tebrik ettiğini izhar etmiştir. Bu mektubunun girişindeki şu cümleler dikkate değerdir:

“Sizlerin Pakistan ve Irak’la gayet muvaffakiyetkârane ittifakını, bu millete kemal-i samimiyetle, sürur ve ferah ile kazanmanızı bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Bu ittifakınızı, inşaallah dört yüz milyon İslâmın sulh-u umumiyesine ve selâmet-i ammenin teminine kat’î bir mukaddeme olarak ruhumda hissettim.

“Sizin bu defaki Irak ve Pakistan’la pek kıymettar ittifakınız, inşaallah bu tehlikeli ırkçılığın zararını def edecek ve dört beş milyon ırkçıların yerine, 400 milyon kardeş Müslümanları ve 800 milyon sulh ve müsâlemet-i umumiyyeye şiddetle muhtaç Hıristiyan ve sâir dinler sahiplerinin dostluklarını bu vatan milletine kazandırmaya tam bir vesile olacağına ruhuma kanaat geldiğinden, size beyan ediyorum” (Emirdağ Lâhikası, Sayfa 438).

Zamanın gazetelerinin birindeki yanlış yorumları düzeltmek için yazdığı bir mektubunda da; “Şimdi umum beşerde sulh-ı umumî için, yani beşerin ifsad edilmemesi için çareler aranıyor, paktlar kuruluyor. Ve madem bu hükümet-i İslâmiye musalâhat-ı umumiye ve hükümetin selâmeti için, Yugoslavya’ya, tâ İspanya’ya kadar onları okşayarak dostluk kurmaya çalışıyor.” (Emirdağ Lâhikası, Sayfa 404). diyerek bu organizasyonların dünya barışı ve birliği konusundaki işlevlerini

nazarlara vererek çok ileri projeksiyonlu bir bakış açısı sergilemektedir.

Dinler arası diyalog

İrkçılık eksenli, tekelci ve ulusalcı yaklaşımlar, dinler arası diyalogun engellerinin başında gelmektedir. Dinlerin temel öğretisi, insanların ve toplumların doğru davranışlarının kaynağını teşkil etmektedir. Tek Allah'a inanmanın ve O'nun emirlerine uymanın insanın bireysel ve sosyal hayatına pozitif değerler kattığı bir gerçektir. Bu kabulde birleşmek dinler arası diyalogun birilik bilincini geliştirmektedir.

Dinler arası diyalog; hem bir dine mensup farklı grupların, hem de farklı dinlere mensup insanların, inanç ve düşüncelerini birbirlerine zorla ve etik olmayan yollarla kabul ettirme girişimlerinde bulunmaksızın, ortak meseleler etrafında hoşgörü ortamı içinde konuşabilmesi, tartışabilmesi ve işbirliği yapabilmesi demektir.

Dinler arası diyalog; dinleri birleştirme veya bir potada eritip "yeni bir din" üretme teşebbüsü değil, tam aksine; farklılıkları dikkate alarak herhangi bir zorlamaya girmeden hoşgörü ve anlayış içinde ortak meseleleri konuşma, müzakere etme ve işbirliği yolları arama gayretidir.

Gelecekte uzaklar daha da yakın olacak ve dünya küreselleşerek, bir köy haline gelecektir. Dolayısıyla Hıristiyan, Yahudi, Budist demeden her kesimden insanla münasebet kurmak ve onlarla bir diyalog ve anlaşma zemini aramak şimdiden kaçınılmaz görünmektedir. Dinler arası diyalogdan kaçınmak, dindarlara büyük bir vebal yükler.

İnsanların geleceğini karartmak maksadıyla savaşa ve çatışmaya yönelik sadece ulusal menfaate dayalı siyasî yaklaşımların, faydadan çok zarar getireceği açıktır. Medeniyetler çatışması gibi teorilerin üretildiği bir ortamda dindarlar, bugün çok zayıf bir ışık da olsa, fakat gelecekte aydınlığın ve barışın hakim olmasına yönelik bu tür çalışmalara destek vermelidirler.

Kalkınmanın dinamikleri perspektifinden evrensel birlik

Bediüzzaman kalkınmada tecrübe ve bilgi birikimlerinin paylaşımının önemine işaret etmektedir. Yüz yıl kadar önce ifade ettiği fikirleri, kalkınmada ülkelerin kendi iç dinamiklerini, global paylaşımları zorunlu kılma durumuna getirmiştir. Ulaşım, iletişim ve bilişim teknolojilerinin gelişimi, ürün, hizmet ve bilgi dolaşımını hızlandırırken bütün süreçlerde evrensel boyutta sorumluluk yüklenmeyi de gerekli kılmaktadır.

Kendi içine kapalı ulusal politikaya dayalı ekonomilerin gelişemediği göz önünde dururken bu durumdan rant sağlamak isteyen "insan ticareti" haberleri, yürekleri yakan ortak insanlık suçlarını oluşturmaktadır.

Kalkınmış medenî ülkelerin, sömürgeci politikalarla geri kalmış ülkelerin kaynakları üzerinde gelişen ekonomileri de, gelişme sınırına dayanmıştır. Ekonomilerin temel parametreleri olan arz-talep dengeleri arz yönünde doyum noktasına yaklaşmıştır. Yeme-içme gibi temel ihtiyaçlarını karşılama sorunu yaşayan ülkeler, talep yönünde olumsuz bir parametre oluşturmaktadır. Bundan dolayıdır ki, kalkınma süreci bütün ülkeleri ve insanlığı kapsayan bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Dünya ölçeğinde ekonomik ve ticarî hareketlerde evrensel ortak değerler ve kriterlerin uygulanması, birlik bilincine katkısı olacak önemli bir olgudur. Bilgi çağını yaşadığımız günümüzden bir asır önce Bediüzzaman tarafından söylenen ve ancak bugün anlaşılabilen, bilgi birikimi ve tecrübenin paylaşımının kalkınmaya vesile olduğu gerçeği ile ilgili şu cümleler dikkat edilmeye değer:

"Âlemde meylü'l-istikmalin dalı olan insandaki meylü't-terakkinin semeratı ve tecarüb-i kesireyle ve netâic-i efkârın telâhukuyla teşekkül eden merdiven-i terakkinin basamakları hükmünde olan fûnun ise, müterettibe ve müteavine ve müteselsiledirler." (Muhakemat, Sayfa: 143)

"Onunla hilkat-i âlem, kanun-ı tekâmüle tâbidir. İnsan ise, âlemin semerat ve eczasından olduğundan, onda dahi meylü'l-istikmalden bir meylü't-terakki mevcuttur." (Muhakemat, Sayfa: 14)

“İşte, İslâmiyetin hakaiki hem mânen, hem maddeten terakki etmeye kabil ve mükemmel bir istidadı var.” (Hutbe-i Şamiye, Sayfa 29)

“Şeriat-ı garrâ kelâm-ı ezêliden geldiğinden, ebede gidecektir. Zira şecere-i meylü'l-istikmâl-i âlemin dalı olan insandaki meylü't-terakkinin mahsul ve semeresi olan istidadın telâhuk-ı efkârla hasil olan netâicinin teşerrub ve tegaddî ile büyümesi nispetinde, şeriat-ı garrâ aynen maddî zihayat gibi tevessü ve intibak edeceğinden, ezelden gelip ebede gideceğine bürhan-ı bâhirdir.” (Divan-ı Harb-i Örfi, Sayfa 84)

“Her kıştan sonra bir bahar, her geceden sonra bir sabah olduğu gibi nev-i beşerin dahi bir sabahı, bir baharı olacak, inşaallah. Hakikat-i İslamiyenin güneşi ile, sulh-u umûmî dairesinde hakiki medeniyeti görmeyi rahmet-i İlahiyeden bekleyebilirsiniz.” (Tarihçe-i Hayat, Sayfa 84)

İhtiyacın kalkınmayı tetiklemesi

İhtiyacın, en etkili motivasyon aracı olduğu psiko-sosyal bir gerçektir. Günümüz insanının ihtiyaç kalemlerinin üçten üç yüze çıkmış olması, kalkınma motivasyonuna da tesir edecektir. Aynı zamanda fen ve san'atta gelişmelere vesile olacaktır. Bediüzzaman buna şu cümle ile işaret etmektedir:

“Kudret-i fâtıra, ihtiyaç ile hususan açlık ihtiyacıyla başta insan, bütün hayvânâtı gemlendirip nizama sokmuş. Hem Âlemi hercümerçten hâlâs edip, hem ihtiyacı medeniyete üstad ederek terakkiyatı temin etmiştir.” (Mektubat, Sayfa 462)

Hayat standardının yükseltilmesi

Hayat standartlarının yükseltilmesi ülkelerin ulusal sorunu olmaktan çıkıp insanlığın ortak sorunu olduğu genel kabul görmekle beraber pratiğe yeterli yansımadağı bir gerçektir. Halbuki birçok uluslar arası toplantıların sonuç bildirimlerini ve ortak deklarasyonlarını süsleyen beyanatlar, kâğıt üzerinden öteye geçmemiştir. 14 Haziran 1992 tarihli Rio de Jenerio deklarasyonunda hayat standardını yükseltmekle ilgili; “Bütün devletler ve insanlar hayat standardındaki eşitsizliği azaltmak ve dünya üzerindeki insanların çoğunluğunun ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için devam ettirilebilir gelişme için vazgeçilmez bir gereksinim olarak yoksulluğun yok edilmesi içinde işbirliği yapmalıdırlar. Kalkınma hakkı şimdiki ve gelecek nesillerin çevresel ve kalkınma gereksinimlerini adil olarak karşılayacak şekilde yerine getirilmelidir. Devam ettirilebilir kalkınma elde etmek için çevre koruması kalkınma sürecinin önemli bir parçasını teşkil etmeli ve bununla bir izolasyon içinde olduğu düşünülemez. Devam ettirilebilir kalkınma ve bütün insanlar için daha yüksek hayat kalitesi elde etmek için devletler üretim ve tüketimin devam ettirilemez örneklerini azaltmalı ve ortadan kaldırmalı ve uygun nüfus politikalarını desteklemelidirler.” ifadeleri kâinatla birliğin somut kabul göstergesidir.

Standartlaştırma

Uluslar arası mal ve hizmet dolaşımını kolaylaştırmak, insan sağlığı, çevre, kalite ve güvenlik gibi ortak beklentileri güvence altına almak gibi amaçları gerçekleştirmeye yönelik kurulmuş olan Uluslararası Standartlar Organizasyonunun (ISO), dünya birliği için önemli bir işleve sahip olduğuna inanıyoruz.

Bilindiği gibi bilişim teknolojilerinde ve bütün sanayi ürünlerinde belirlenen yeterlilik standartları evrensel birliğin gelişimine çok büyük katkılar sağlamaktadır.

Eğitimde ortak yaklaşım

Ürün ve hizmette kabul edilmiş müşterek kriterlerin belirlenebilmesinde olduğu gibi, insan kaynaklarının yeterliliklerinin belirlenmesinde de, yaklaşım birliği gerekmektedir. İnsanların, bilgi, beceri ve tutumlarında, temel değerler ve kriterleri dikkate alan eğitim, birlik bilincini geliştiren önemli etkenlerdendir. Bilim dili ve pozitif bilimin her dalında mevcut olan anlam birliğinin etkisini tartışılmaz bir olgudur.

Sağlık

Halen gündemde olan kuş gribi gibi hastalıkların yayılması, ülkelerin sınırlarını ve gümrük duvarlarını anlamsız kılmaktadır. Bu da sağlık alanında ülkeleri iş birliğine zorlayan canlı bir örnektir. Sağlık konusunda araştırma ve geliştirmede, ilâçların kullanımında, deneyimlerin paylaşımında sıkı bilgi paylaşımının ne kadar önemli olduğunda hiç kimse ve ülkenin şüphesi olamaz.

Dünya sağlık örgütü (WHO) gibi benzeri organizasyonların belirlediği kriterleri ve şartları yerine getiren ülkelerin bütün dünya ülkeleri ile birlik ruhunu daha iyi hayata geçirdikleri görülmektedir.

Çevre

Kişilerde görülen ben merkezli yaklaşımın bir başka versiyonu da ülkelerde görülmektedir. Kendi çöpünü başkasının kapısı önüne dökmekten farklı olmayan lokal yaklaşım global düşünceye yerini bırakmıştır.

14 Haziran 1992 Rio da Jenerio deklarasyonu ve KYOTO sözleşmesi çevre duyarlılığının en açık göstergesidir.

Bediüzzaman Said Nursî'nin, kâinattaki mükemmel işleyişe, nizam ve intizama, temizliğe ve ahenge dikkatleri çekerek çevre bilincinin ve duyarlılığının gelişmesine katkıda bulunmuştur. Cenâb-ı Allah'ın Kudüs ve Adl isimlerinin tecellilerini yorumlarken yaratılıştaki her şeyin çok güzel ve temiz olduğuna, kâinattaki denge ve ekosistemin muazzamlığına işaret ederek beşerin kirli elinin tabiatı kirlettiğini hatırlatmaktadır.

Uluslar arası antlaşmalarda daha yeni yer alan çevreye karşı duyarlılığın, çok önceden Bediüzzaman tarafından gösterilmiş olduğunu özellikle dikkatlere sunmak isteriz.

1. Kur'ân dünyaya bir bütün olarak bakar. Allah (c.c), semavatın ve arzın Rabbidir.
2. Arz canlı bir memur gibidir, hesapla ve dikkatle yaratılmıştır.
3. Arz, sema ve ikisi arasında bulunan her şey insanın emrine verilmiştir. Ama insan bu tasarrufta istediği gibi hareket edemez. Bu, belli kaideler, belli kurallar çerçevesinde olmalıdır.
4. Çevre emanettir. Kur'ân'a göre insan ile onu kuşatan fizikî çevre arasındaki hissi bağlantı sebebiyle insanoğlunun cezayı hak eden azgınlıklarına, çevre unsurları gazap etmekte, Allah'ın izni ile insanı cezalandırmaktadır. Nitekim günümüzde yaşadığımız küresel ısınma bunu ve beraberinde getirdiği çok ciddi sorunlar, bütün insanlığı kara kara düşündürmektedir.
5. Çevre krizinin temelinde sosyal kirlenme ve ahlâkî kriz yatmaktadır.

Keza Rio deklarasyonunda da;

"Devletler dünyanın ekosisteminin sağlık ve bütünlüğünü korumak, kollamak ve iyileştirmek için evrensel ortaklık ruhunda işbirliği içinde olmalı. Evrensel çevre bozulmasına değişik katkılarından dolayı devletler ortak fakat farklılaşmış sorumluluklara sahiptirler." denilmektedir.

Bediüzzaman'a göre dünya birliği (Evrensel Birlik) -3

EVRENSEL BİRLİĞİN ENGELLERİ

Milliyetçilik

Başkalarının parçalanması ve yokluğu ile beslenen ırkçı yaklaşıma dayalı milliyetçilik anlayışı, çatışmaların kaynağı ve birlikteliğin en başta gelen engelidir. Bu engelin aşılması; farklılıkların bir zenginlik ve güç kaynağı olarak kabullenilmesi, ortak amaçlar doğrultusunda işbirliklerine gidilmesi yolu ile olabilir.

Savaşlar, ihtilâller, terör

Savaşlar, sadece yapıldığı zamana münhasır kalmayıp uzun yıllar birlik yaklaşımını olumsuz etkileyen en büyük engelleyicidir.

Bediüzzaman; “İnsanların terakkiyatına engel olan isyanlardan, ihtilâllerden, ihtilâflardan meydana gelen felâketlerin tiryakı, ilâcı, muavenettir.” (İşaratü’l-İ’caz, Sayfa 49) “İki Harb-i Umumî, bu gaddar kanun-ı esasının su-i istimalinden çıkıp bin sene beşerin terakkiyatını zîr ü zeber ettiği gibi...” (Emirdağ Lâhikası, Sayfa 333) sözleri ile felâketlerin kaynağına ve tedavi yollarına dikkat çekmektedir.

Terörizm; uluslar arası barış, güvenlik ve istikrarı tehlikeye düşüren en önemli tehdittir. Dünyanın dört bir tarafında hemen her gün meydana gelen terör eylemleri terörizmin ulusal, coğrafi veya dinî sınırlar tanımadığını ortaya koymaktadır. Kaynağı, gerekçesi ve iddiası ne olursa olsun, terörizmi lânetlenmeli ve “insanlığa karşı işlenen bir suç” olduğu bütün ülkelerce kabul edilmelidir.

Terörü kullananların, aynı zamanda bazı dinî söylemleri istismar aracı olarak kullanmaları, o din adına hareket ettikleri veya o dini temsil ettikleri anlamına gelemmez. Bu düşünce ve hareket tarzı, insanlığın ortak değerlerine dayanan medeniyete büyük zarar vermektedir. Teröre karşı ortak mücadele sürdürürken, terörizmin kaynağına inilmeli, hangi etkenlerin kişileri şiddete veya terör gruplarına ittiğinin se-beplerini de tespit ederek bu sebepleri ortadan kaldıracak politikalar üretilmesi gerekmektedir.

Siyasallaşma

Siyaset, toplumların ve devletlerin yönetim stratejileri olarak bir realitedir. Burada siyasetin birlikteliğinin engeli olarak ele alınmasının sebebi din ve milliyet eksenli siyasî yaklaşımlardır.

Din umumun malı olmayıp, siyasî amaçların malzemesi olduğu zaman, birliğin değil, çatışmaların sebebi olması kaçınılmazdır.

Milliyet odaklı siyaset ise, kabile hayatına yönelik olduğundan ve başkasının yokluğu üzerine bina edildiğinden, en büyük çatışma sebeplerinin başında geldiğine insanlık tarihi şahittir.

Cehalet

Bediüzzaman; “Bizim düşmanımız cehalet, zaruret, ihtilâftır. Bu üç düşmana karşı san’at, marifet, ittifak silâhı ile cihad edeceğiz” sözü ile cehaletin engelleyici yönü ile ittifakın kaynaştırıcı yönünü nazarlara vermektedir.

İstibdatın hayat bulması

Baskı rejimi, sefaheti ve zilleti de beraberinde getirir. Böyle bir medeniyet, medeniyet değildir. Bu medeniyet, insanları fakir, sefih ve ahlâksız eder. Bediüzzaman; böyle bir medeniyet yerine “bedeviyeti tercih” edeceğini söyleyerek, bunun kabul edilemezliğine işaret etmektedir. (Tarihçe-i Hayat, Sayfa 68)

Önyargılar

Önyargılar, soğuk savaş yıllarının menfî stratejilerinin sonucu, maksatlı yönlendirme ve manüplasyonların ürettiği düşmanlık duygularını sürdüren olumsuz tutumlardır. Düşmanlık ateşini körüklemenin arkasında mutlaka gizli maksatlar vardır. Bunlar başlangıçta anlaşılmayan, fakat sonradan su yüzüne çıkan, senaryo yazarlarının oluşturduğu zehirleyici çirkin oyunlardır.

Önyargılardan sıyrılmanın yegâne çaresi; dürüstlük, samimiyet ve açıklık politikası takip etmektir. Böylelikle yanlış anlamaların, aldatma ve oyun girişimlerinin, bilgi eksikliğinden kaynaklanan önyargıların ortadan kalkacağı muhakkaktır.

Ümitsizlik ve tembellik

Âcizlik, ümitsizlik verir. O da bütün gelişmelere engel teşkil eder. İnsanları tembelliğe iter. Bediüzzaman bu

hastalıklardan kurtulmanın çaresini şu sözleriyle göstermektedir: "...mârifet ve fazîletten demiryolunu yapınız; tâ ki, meşrûtiyet, medeniyet denilen şimendifer-i kemâlâta binip ve terakkiyât tohumlarını bindirerek, kısa bir zamanda mânilerden kurtulup geçerek size selâm etsin." (Münâzarât, Sayfa 30)

Dünya birliğine Risâle-i Nur'un etkisi

- * Bediüzzaman Said Nursî, İslâm düşünce dünyası ve İslâm tarihinde yeni ufuklar açacak özgün görüşlere sahiptir.
- * Dinin siyasetin oyuncağı değil, siyasetin dine hizmet ettirilmesi hususu, kesin hatlarla ön plana çıkarılmıştır.
- * Demokrasi, hak ve hürriyet kavramlarına özgün tanımlamalar ve açılımlar getirmiştir.
- * Asr-ı Saadet yaşayış ve hizmet modelini asrımıza taşımıştır.
- * Dinler arası diyalog yaklaşımına, kabul edilebilir farklı bir boyut kazandırmıştır.
- * Kur'ân'ın asrımıza bakan yorumuyla pozitif bilim ve din ilimlerini barıştırmıştır.
- * Felsefenin insanlığa faydalı olan kısımlarını kabul ve felsefenin Kur'ân'ın emrinde olması gerektiği şeklinde bir yaklaşım getirerek, Doğu ile Batı uzlaşmasına büyük katkı sağlamıştır.
- * Risâle-i Nur, Kur'ân'ın orijinallliğini günümüze reformist bir yaklaşımla değil, yenileyici bir yaklaşımla taşımıştır.
- * Bediüzzaman, Risâle-i Nurla yepyeni bir mantık ve mantalite ortaya koymuş, insanlığın evrensel birliğinin mayası olabilecek müşterek noktaları öne çıkarmıştır.